

USA's skelsættende valg

Michael Ehrenreich

Med den amerikanske valgkamp på vej ind i slutfasen trækkes forskellen mellem de to kandidater mere tydeligt op. Der står meget på spil for både demokraterne og republikanerne

De amerikanske vælgere bliver stillet over for to klare alternativer, når valgdagen oprinder den 4. november. Man skal mange år tilbage for at finde en tilsvarende situation, hvor forskellene mellem de to præsidentkandidater har været så store som i år. Men det er alligevel ikke den vigtigste grund til, at 2008-valget bliver skelsættende. Uanset udfaldet bliver resultatet historisk, alene på grund af holdopstillingen på begge sider.

Valgets historiske natur er naturligvis tydeligst på den demokratiske side. Vinder Barack Obama, vil han blive USA's første sorte præsident, og dermed kulminerer en udvikling, der begyndte med borgerretskampene i 1950'erne og 1960'erne. En præsident Obama i Det Hvide Hus vil være et meget synligt og meget dramatisk bevis på, hvor meget USA har flyttet sig i det forløbne halve århundrede.

Men også republikanerne er klar

til at skrive historie. Vinder John McCain, får amerikanerne med Sarah Palin for første gang en kvindelig vicepræsident. Det vil i givet fald ske 24 år efter, at demokraten Geraldine Ferraro blev den første kvindelige vicepræsidentkandidat. Og det vil ske i det selv samme valgår, hvor Hillary Rodham Clinton var tæt på at sikre sig det demokratiske partis nominering.

Mindre kendt er det, at de to kandidater i år begge har en usædvanlig baggrund for at blive præsident. Man skal helt tilbage til valget af demokraten John F. Kennedy i 1960 for at finde en præsident, der kom direkte fra Senatet. Det mest almindelige springbræt til Det Hvide Hus er posten som guvernør – eksemplificeret ved Jimmy Carter, Ronald Reagan, Bill Clinton og George W. Bush. Men denne gang står valget mellem to senatorer, så også på dette punkt vil der ske noget nyt.

Kapløbet om præsidentposten har været i gang siden 2006, og efter primærvalgene og nomineringerne af de to partiers præsident- og vicepræsidentkandidater vil USA og resten af verden blive vidner til nogle intense uger, hvor forskellene mellem kandidaterne vil blive trukket skarpt op.

I indenrigspolitikken er afstanden tydeligst på velfærdsområdet. Det er her, man klarest ser den ideologiske forskel med klassiske træk fra henholdsvis det demokratiske og det republikanske parti.

Obama står for en klar omfordelingspolitik via skatterne, som han vil hæve for rige amerikanere. Staten skal bruges aktivistisk til at flytte midler fra rige til fattige og til at sikre basisydelser på en række områder, hvor – som han siger – det enkelte menneske eller den enkelte virksomhed ikke slår til. Det drejer sig fx om uddannelse, social forsyning, infrastruktur, miljøbeskyttelse og forskning.

McCain var oprindeligt modstander af den nuværende præsident Bushs skattelettelser. Nu vil han gøre dem permanente og udvide dem ved at sænke ejendoms- og erhvervsskatterne. På sigt ser han helst disse skatter helt fjernet som det mest synlige udtryk for, at senatoren fra Arizona bestemt ikke er fordelingspolitiker.

Uanset valgets udfald er der altså ikke udsigt til, at ét af USA's mest presserende strukturelle økonomi-

ske problemer, det enorme budgetunderskud, vil blive udbedret foreløbig. McCains udvidede skattelettelser vil forøge underskuddet, og Obamas løfter om en udvidelse af velfærdsprogrammerne kombineret med skattelettelser for middelklassen trækker i samme retning.

I værdipolitikken er forskellene ligeledes tydelige. Obama støtter retten til abort og ægteskaber mellem homoseksuelle. Han går ind for dødsstraffen, men han er kritisk over for den række tilfælde, hvor uskyldige er blevet idømt dødsstraf, og han ønsker retsbehandlinger forbedret. McCain har værdipolitisk skiftet holdning flere gange. Han er nu imod abort og homoseksuelle ægteskaber, om end det er tydeligt, at det især på sidstnævnte område kun er halvhjertet. Hvad angår dødsstraf er han tilhænger af, at retten til at bruge den udvides til nye områder, og at appelretten indskrænkes.

Klimapolitisk lægger begge kandidater op til et brud med den nuværende regerings tilbageholdende linje. På det demokratiske partikonvent i Denver udstedte Obama et vidtrækkende løfte om at gøre USA uafhængig af olie fra Mellemøsten i løbet af kun ti år. Det skal gøres med energibesparelser og massive investeringer i nye energiformer. Løftet har kun få chancer for at blive indfriet – for nu at udtrykke det nænsomt – men det siger noget om ambitionsniveauet i den amerikani-

ske klimadebat, der for alvor rykker i øjeblikket. Også McCain står for en markant klimapolitik, bl.a. med grænser for udledning af drivhusgasser.

Udenrigspolitikken

Udenrigspolitisk vil USA ligeledes ændre kurs uanset valgets udfald, særligt i forhold til den nuværende præsidents første embedsperiode. Begge kandidater understreger behovet for at udbygge og forstærke supermagtens udenrigs- og sikkerhedspolitiske alliancer med andre lande, men ellers er der ikke mange ligheder på det udenrigspolitiske område.

Obama lægger op til en forsigtig udenrigspolitisk linje, der formentlig vil blive endnu mere forsigtig på grund af manglende erfaring på dette område. Hans udenrigspolitiske program er holdt i meget overordnede vendinger, men generelt fremhæver han behovet for dialog, også med USA's modstandere, og han siger, at han vil foretrække at arbejde via multilaterale institutioner frem for at lade USA handle alene.

McCain står for en tydeligere og frem for alt mere offensiv udenrigspolitisk kurs. Han har stor erfaring på området, baseret på hans mangeårige arbejde med internationale spørgsmål, ikke mindst via formandsposten i Senatets forsvarsudvalg. Sammenlignet med sin modkandidat er han en 'høg' for nu at bruge en gammel og noget forslidt kliché.

Der er mange nuancer i McCains udenrigspolitik, men det ligger fast, at regeringerne i Moskva og Beijing – for slet ikke at tale om mullaherne i Teheran – må forvente en mere håndfast amerikansk udenrigspolitik i tilfælde af en republikansk valgsejr sammenlignet med Obama.

Konkret er forskellen mellem kandidaterne i udenrigspolitikken mest tydelig i forholdet til Irak-krigen. McCain var en stærk tilhænger af invasionen i 2003, han var en ivrig fortaler for de militære forstærkninger af USA's engagement, og han har svoret at ville beholde de amerikanske soldater i landet, indtil krigen er vundet. Obama har været modstander af krigen fra starten, og han vil trække tropperne tilbage senest 16 måneder efter, at han er kommet til magten.

Tidsplanen er formentlig urealistisk, og i løbet af valgkampen er Obama da også blevet noget mere fleksibel. Men det hører til ét af valgkampens store paradokser, at troppeforstærkningen, som han var meget imod, og som McCain støttede stærkt, alt andet lige vil give hans politik om tilbagetrækning større muligheder for at kunne realiseres i kraft af den forbedrede sikkerhedssituation i Irak.

For så vidt en særlig gren af udenrigspolitikken, nemlig handelsområdet, er der en meget tydelig forskel mellem de to mænd. McCain hylder frihandel som princip, helt i overensstemmelse med det republikan-

ske partis tradition. Obama er langt mere kritisk over for frihandel – man fristes næsten til at sige ligeledes i bedste overensstemmelse med traditionen for demokratiske præsidentkandidater. Under valgkampen har han været så tæt på at forlange genåbning af indgåede handelsaftaler, at det har vakt bekymring i mange udenlandske hovedstæder.

Pragmatisme

De to kandidaters politik er ovenfor kun skildret i overskriftsform, og det er der to grunde til. For det første er det snarere reglen end undtagelsen, at der er forskel på valgkampens løfter og vinderens praktiske politik efter valget, når regeringsansvaret indfinder sig. Eksempelvis er det lidet sandsynligt, at Barack Obamas frihandelskritiske linje fra primærvalgkampen vil blive udmøntet. For det andet er ingen af de to kandidater hårde ideologer. Snarere tværtimod.

Specielt Obama har gennem sin hidtidige karriere bevist, at pragmatisme udgør et vigtigt element i hans politiske virke. Både som lokalpolitiker i Chicago, som regional politiker i delstaten Illinois, som medlem af Senatet i Washington og som præsidentkandidat har han justeret sin politik, hvis omstændighederne krævede det. Hertil kommer, at hans personlige stil er forsonlig snarere end konfrontatorisk og konsensus-søgende snarere end ideologisk.

McCain har en kerne af politiske

holdninger, som han står fast på. Men også han har gennem sine mange år i Kongressen vist, at han lægger mere vægt på at finde løsninger frem for at holde fanen så højt, at benene slipper jorden. Han er bredt respekteret i begge partier for sin vilje til at skabe tværpolitiske løsninger, og han er i det hele taget langt fra nogen typisk repræsentant for det republikanske parti, hvilket gør ham uforudsigelig og svær at sætte i bås. Også han er mere pragmatiker end ideolog.

Personlighed og livshistorie

Men amerikanske valgkampe drejer sig om andet end politik. Kandidaternes personlighed og deres baggrund spiller en meget vigtig rolle, og på dette punkt byder begge mænd sig til med markante personlige livshistorier.

Mest oplagt gælder dette for McCain. Han var pilot under Vietnamkrigen, blev skudt ned, taget til fange af nordvietnameserne og udsat for hård tortur, inden han blev tilbudt løsladelse, fordi nordvietnameserne fandt ud af, at han var søn af en admiral. Løsladelsen skulle bruges til propagandaformål og udstille en svag moral hos modstanderen. Han nægtede imidlertid, medmindre andre amerikanske piloter, der var taget til fange inden han selv, også fik lov til at rejse hjem. Resultatet blev, at han sad indespærret i mere end fem år.

Årene som krigsfange og specielt afslaget på at blive løsladt giver ham som politiker en særlig integritet og en ekstraordinær høj troværdighed. Der er i USA en generel fornemmelse af, at man her har at gøre med en hædersmand, der lægger vægt på begreber som ære, loyalitet og patriotisme.

Hans ry for hæderlighed og fairness understøttes af hans lange politiske karriere, hvor McCain altid har bekæmpet korrupsion, magtmisbrug og vellevned. Hans arbejde på disse områder er bredt anerkendt. Også af hans politiske modstandere.

Den bemærkelsesværdige fortid og hans politiske generalieblad kombineres i personen John McCain med ægte folkelighed, en betydelig udstråling og en veludviklet evne til at håndtere pressefolk. Alt i alt er der tale om en meget stærk cocktail.

Med hensyn til livshistorie halter Obama ikke langt bagefter. Hele verden kender efterhånden historien om hans hvide mor fra Kansas og hans sorte far fra Kenya. Han voksede op på Hawaii og gik i en periode i skole i Indonesien. Han blev uddannet som jurist på Harvard, og han endte i Chicago, hvor han begyndte sin politiske karriere i bydelen South Side, der uden at fornærme nogen bedst kan beskrives som et rigtigt rabarberkvarter.

Det er også det største byområde i USA befolket af sorte. På et tidspunkt, hvor det kun er 50 år siden, at den sorte befolkning blev åben-

lyst diskrimineret mange steder i USA, har Obama og hans kampagnefolk meget effektivt formået at væve hans etniske tilhørsforhold sammen med hans centrale overordnede budskaber om 'håb' og 'forandring'. Han er jo selv et omvandrende eksempel på begge dele.

Med sin profil har han derfor stærk appel til traditionelle grupper i det demokratiske parti og blandt mange midtvelgere, som er trætte af de sidste 30 års polarisering i amerikansk politik og i samfundet generelt. Der er hos disse grupper en opfattelse af, at USA kun kan bevare sin nuværende globale position, hvis den kommende præsident formår at samle landet om nogle fælles mål.

Hos partiets elitære tilhængere – på universiteterne og i salonerne i Washington, New York, Boston og San Francisco – er man tillige opmærksomme på én ting mere, nemlig at en præsident Obama i kraft af sin etnicitet med ét slag vil kunne forbedre USA's internationale image, der til denne gruppes store fortrydelse er blevet forringet gennem de senere år.

Sagt lidt firkantet er der en forhåbning om, at den tiltagende anti-amerikanisme mange steder i udlandet vil kunne bremses i hvert fald for en tid, hvis amerikanerne formår at placere noget så grundlæggende nyt for ikke at sige grænseoverskridende som en sort mand i Det Hvide Hus.

Folketal og folkelighed

En anden af Obamas store styrker, der allerede er velkendt, er hans evne til at inspirere og få folk med sig. Han trives bedst ved at tale til meget store forsamlinger, hvor hans oratoriske talenter kan folde sig helt ud. En tredje – knapt så velbeskrevet – styrke er hans evne til at skabe en slagkraftig organisation og få den til at trække på samme hammel.

Hans sejr over den i udgangspunktet frygtindgydende Clinton-valgmaskine vil blive stående som en af de helt store bedrifter i amerikanske primærvalgkampe, og den har i demokratiske kredse skabt betydelige forventninger til, hvor meget en præsident Obama i spidsen for et handlekraftigt hold i Det Hvide Hus vil kunne præstere, hvis han vinder valget.

Blandt hans styrker hører også evnen til at læse folkestemningen. Da Obama lancerede sin valgkamp i efteråret 2006, havde Hillary Clinton forlængst etableret sig som den førende demokratiske kandidat, og hun forekom dengang nærmest uovervindelig. Obama fornemmede imidlertid de amerikanske vælgeres tørst efter grundlæggende forandringer og et brud med de gængse måder at føre politik på.

Da Clinton-familien gjorde samme iagttagelse, var det allerede for sent, og den unge senator fra Illinois var rykket forbi.

Obamas relativt unge alder – han

er 47 år gammel – er både en styrke og en svaghed, og det samme gælder hans status som nytilkommen på den landspolitiske scene. På plussiden tæller, at han alene i kraft af sin alder repræsenterer en fundamental fornyelse, og eftersom han kun har været medlem af Senatet i fire år, er han stort set uplettet af det politiske Washington-miljø, der ofte betragtes med betydelig foragt ude i landet.

Men både hans alder og status som ny politiker vil også af mange blive anset som svagheder, der forstærker hinanden, når de kombineres i én og samme person. Han er reelt helt uden politisk erfaring på det niveau, der kræves på præsidentposten. Selvom han kun har været senator i få år, er det alligevel bemærkelsesværdigt, at han ikke har været involveret i lovgivning af større betydning. Ingen love vedtaget i Kongressens førstekammer bærer hans navn.

Der blev ved udpegningen af hans vicepræsidentkandidat, den 65-årige Joseph Biden, dvælet meget ved, at Biden skal kompensere for Obamas manglende udenrigspolitiske erfaring og dermed gøre ham mindre sårbar på et område, der hører til McCains stærkeste. Og det er da også rigtigt, at Biden selv har gjort udenrigspolitikken til sit speciale. Men hans opgave skal formentlig ses endnu bredere. Efter 35 år i Senatet skal Joe Biden kompensere for sin chefs generelt manglende politiske erfaring, såvel indenrigs- som uden-

rigspolitisk. Det gælder selvfølgelig først og fremmest under valgkampen, men også efter en eventuel valgsejr vil en ung præsident Obama få brug for råd fra en gammel rotte, som kender Kongressen ud og ind.

En anden svaghed er den elitære atmosfære, der hviler over Obama. Han har ikke den basale folkelighed, som den nuværende præsident formåede at udstråle forud for sin første valgsejr i år 2000, og som McCain besidder grundlæggende. Folkelighed er en meget vigtig faktor i amerikansk politik, og mange vælgere føler ganske enkelt ikke, at de kender den demokratiske kandidat.

Bush spøger i baggrunden

McCains væsentligste svaghed i valgkampen er hans partitilhørsforhold, eftersom den nuværende præsident vedvarende skraber bunden i meningsmålingerne. Han har undervejs i valgkampen forsøgt at balancere mellem på den ene side at tage afstand fra Bushs linje på en række områder og på den anden side understrege sin loyalitet over for republikanske kerneområder. Det er en meget vanskelig balancegang, fordi en alt for kritisk kurs over for den nuværende regering kun vil øge mistænksomheden på partiets højrefløj mod 'fribytteren McCain' og gøre det endnu vanskeligere for ham at holde sammen på den republikanske base.

Det er i denne forbindelse vigtigt

at minde om den lave valgdeltagelse ved præsidentvalg – mellem 50 og 60 pct. – som en betydningsfuld faktor. Der er ingen risiko for, at disse kernevælgere vil skifte side. Men de kan blive hjemme på valgdagen, hvis de ikke føler sig trygge ved partiets kandidat.

En anden svaghed for McCain er hans alder. Han fyldte 72 år i efter-sommeren, og vinder han, bliver han den ældste præsident, der nogensinde er indsat i embedet. Der er i USA generelt en større respekt for ældre erhvervsaktive end mange steder i Europa, men der kan alligevel blandt mange amerikanere spores en bekymring for hans høje alder i lyset af det pres, der altid hviler på præsidenten.

Blandt hans svagheder hører også et iltet temperament, der er kendt viden om. Mange politiske kolleger og embedsmænd er blevet overfuset af McCain, og han lægger ikke selv skjul på, at han kan være hurtig på aftrækkeren.

En anden svaghed, som han ligeledes selv erkender, er hans manglende viden om økonomi. Hans mangeårige fokus på udenrigs- og sikkerhedspolitik har haft sin pris, og det kan blive et handicap i valgkampen i en situation, hvor økonomien i kraft af det igangværende tilbageslag er blevet det vigtigste emne for mange vælgere.

Der står meget på spil for begge partier på valgdagen, og derfor vil valgkampens kulmination forment-

lig blive ligeså intens og ligeså indædt som ved tidligere valg. Vil Obamas racemæssige tilhørsforhold blive ét af de kort, som republikanerne vil forsøge at spille? Det vil ikke ske direkte, og McCain vil under ingen omstændigheder forsøge sig ad denne vej.

Men republikanske undergrupper, uden forbindelse med McCains kampagneorganisation og uden for kandidatens kontrol, vil formentlig gøre et forsøg på at puste til nogle amerikaneres utryghed ved udsigten til en sort politiker på præsidentposten. Også demokratiske grupper vil ligeledes markere sig i valgkampen, om end deres tema ikke forekommer tilsvarende oplagt.

På den lange bane frygter republikanerne, at en Obama-sejr vil blive indledningen til en demokratisk dominans i amerikansk landspolitik, der kan strække sig over en halv snes år eller mere og sammenlignes med republikanernes greb om USA gennem det meste af 1980'erne under Ronald Reagan og George Bush. Frygten er ikke uden grund, eftersom demokraterne ved midtvejsvalget for to år siden genvandt flertallet i begge Kongressens kamre

og ved dette års kongresvalg, der holdes i tilknytning til præsidentvalget, står til at styrke begge flertal.

De politiske vinde blæser med andre ord i det demokratiske partis retning.

Omvendt vil et nederlag til Obama, der altså i givet fald vil finde sted trods en gunstig udgangsposition, kaste partiet ud i en selvransagelse, der bliver både blodig og langvarig. Demokratiske politikere og aktivister har god grund til at frygte konsekvenserne af et nederlag, eller som de hvisker lavmælt til hinanden i disse uger: Formår partiets kandidat i en situation med økonomisk tilbagegang, en nation i krig og en upopulær præsident ikke at vinde over en modkandidat, der har rundet folkepensionsalderen, er der noget grundlæggende galt.

Det er vist egentlig ment som en vittighed. Men gøres den til virkelighed, bliver det alt andet end morsomt for USA's demokrater.

Michael Ehrenreich er medredaktør på Kristeligt Dagblad og udenrigspolitisk kommentator. Han er tidligere udlandskorrespondent i Washington.